

Передмова до фонду

Чернігівська духовна семінарія, м. Чернігів Чернігівської губернії

Ф. 682, 81 од.зб., 1787; 1800–1883 рр.

1. Історія установи- фондоутворювача

Чернігівська духовна семінарія заснована у 1776 році шляхом реорганізації Чернігівського колегіуму.

Чернігівський колегіум (Чернігівська колегія) заснований у 1700 році під назвою Малоросійського колегіуму, на базі слов'яно-математичної школи, переведеної з Новгород-Сіверського. Фундатором колегіуму був церковний діяч, педагог і письменник Іоан Максимович. У закладі вчили латинської, грецької мов, історії, географії, математики, філософії.

Основна увага приділялася опануванню латинської мови. Курси поетики, риторики та філософії, які були наступними після граматичних класів, викладалися латинською мовою.

Принципи організації, обсяг та зміст навчальних програм в Чернігівському колегіумі були подібні до польських, західноєвропейських колегіумів (академій).

Серед учнів були переважно діти козацької старшини та заможних міщан Лівобережжя.

Заснований з ініціативи відомих церковних і культурних діячів другої половини XVII – початку XVIII ст. Лазара Барановича та Іоана Максимовича за підтримки гетьмана Івана Мазепи,

Створивши колегіум, чернігівські архієпископи були його протекторами протягом XVII ст., опікувалися ним, а з 1721 року (з часу заснування Синоду, якому почав підпорядковуватися колегіум,) були повновладними його господарями та управителями. Вони самостійно вирішували питання матеріального забезпечення навчального закладу, будували на власний розсуд нові приміщення, виділяли з архієрейської казни кошти на утримання загальне керівництво навчальним процесом, призначали префектів та вчителів, запроваджували нові дисципліни.

Чернігівський колегіум поряд з Києво-Могилянською академією та Харківським колегіумом був одним із визначних осередків просвіти і культури XVIII ст. в Україні.

У 1776 році Чернігівську колегію перетворено на духовну семінарію.

Чернігівська духовна семінарія — середній духовний навчальний заклад для підготовки священнослужителів. Заснований, як вже зазначалося, у 1776 році шляхом реорганізації Чернігівського колегіуму.

Підпорядковувалася архієпископам. Складалася з чотирьох загальноосвітніх і двох спеціальних богословських класів-відділень.

З 1853 року мала місіонерське відділення у розкольницьких справах. Відала духовними повітовими та парафіяльними училищами. Згідно з постановою Наркомату освіти УСРР "О духовных училищах и семинариях" від 15 лютого 1919 року була перетворена на школу загальноосвітнього характеру.

В семінарії навчалися такі видатні особи:

1867 — революціонер, винахідник ракетного двигуна М.І. Кибальчич

1894—1901 — радянський партійний і військовий діяч М.І. Подвойський

1907—1913 — український поет П.Г. Тичина

1910—1914 — український письменник і громадський діяч В.М. Блакитний

1910—1916 — український композитор Г.Г. Верьовка

2. Історія фонду

Дата першого надходження фонду документів до архіву не відома. Дата першого запису в облікових документах фонду – 15.10.1953 р.

Основні документи фонду:

Укази Чернігівської духовної консисторії. Протоколи засідань правління семінарії. Плани публічних іспитів. Кошториси та листування про будівництво будинку семінарії. Прибутково-видаткові книги. Атестати та свідоцтва про закінчення семінарії та духовних училищ. Описи книг семінарської бібліотеки. Статистичні відомості про кількість духовних училищ, виконання навчальних програм, успішність та поведінку семінаристів; ціни на продукти та паливо по м. Чернігів (1833–1834 рр.). Листування про відкриття місіонерського відділення, духовних повітових та парафіяльних училищ; направлення семінаристів на навчання до Петербурзької медико-хірургічної академії. Списки викладачів, семінаристів.

3. Характеристика опису

Станом на 01.01.2013 р. документи фонду описані та обліковані в опису № 1, у кількості 80 справ за 1787; 1800–1883 рр. У січні 2013 року рукописний опис удосконалений шляхом редагування заголовків справ з їх частковим переглядом. Недіючий опис долучений до опису № 1 під № 81.

До опису складено необхідний довідковий апарат: титульний аркуш, передмова.

*Укладач передмови начальник відділу
забезпечення збереженості документів,
обліку та довідкового апарату*

О.В Носенко

30.01.2013